

Ainava

Ogres upe ir devusi Ogres pilsētai nosaukumu. Indriķa hronikā Ogres upe dēvēta par Vogeni. Pēc igauņu vēsturnieka Alvres domām vārds *Vōgene* nozīmējis „straujā, viļņainā (upe)”, to pamatojot ar to, ka līvu valodai radniecīgajā igauņu valodā *voog* nozīmē „straume”, „plūsma”, „vilnis”, bet *voogama* — „plūst”, „tecēt”, „viļņot”. Laika gaitā vārds Voga ir pārtapis Ogres nosaukumā. Ogre upe ir trešā garākā Latvijas upe, tā ietek Daugavā. Tās krasti izteikti vērsti pret ziemeļiem un dienvidiem, līdz ar to katrā krastā ir savs mikroklimats. Krastos sastopami dolomīta atsegumi.

Daugava un tās senieleja ir viens no varenākajiem un iespaidīgākajiem dabas veidojumiem Latvijas teritorijā. Tāda ir arī Daugavas ainava – unikālie Daugavas loki, plašā Daugavas delta, gleznainie skati uz senielejas terasēm un tās stāvajām nogāzēm, upes krācēm. Ogres pilsēta atrodas Daugavas labajā krastā pie Ogres ietekas. Daugava ir ilgstoši kalpojusi kā robežupe Latvijas teritorijas kartē. Daugava Likteņupes simbols.

Ogres Zilie kalni ir īpaši aizsargājama dabas teritorija. Senatnē Zilajos kalnos atradies lībiešu pilskalns. Zilie kalni ir Lielo Kangaru kalnu daļa. Tur sastopamas dažādas floras un faunas vērtības: astoņpadsmit augu, sešas putnu un vairākas kukaiņu aizsargājamās sugas. Parka teritorijā esošajā Dubkalnu ūdenskrātuvē ir īpaši tīrs un dzidrs ūdens, kā arī izveidotas vairākas atpūtas vietas pie ūdens.

Ogres gājēju iela. Brīvības iela Ogrē ir izcila ar 20. gs. 20.–30. gadu arhitektūras paraugiem. Te savu talantu apliecinājuši tādi izcili meistari kā Vladimirs Šervinskis, Indriķis Blakenburgs, Eduards Smurģis, Dāvids Zariņš un citi. Mūsdienās lielākā daļa ēku ir valsts vai vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļi. Gājēju iela iekārtota, stilizēti attēlojot Ogres upes līkumoto tecējumu ar salām, kas atveido puķudobes.

Literatūra

Sudrabu Edžus. Vērtīgākā prozas daļa ir jaunatnei veļtītie stāsti: "Dullais Dauka". Tas ir stāsts par zēnu, kura tēvs kādu dienu neatgriežas no jūras. Apkārtējie zēnu nesaprot, sauc par Dullo Dauku, jo viņš grib zināt pārāk daudz par apkārtējo pasauli un nepārtraukti uzdod neērtus un grūti atbildamus jautājumus. Dullā Daukas lielākais sapnis ir sasniegt apvārsni, vietu, kur jūra satiekas ar

debesīm. Sudrabu Edžus vārds cieši saistīts ar Meņģeles vēsturi.

Regīna Ezera ir viena no izcilākajām latviešu 20. gadsimta prozistēm, spoži uzrakstīti gan romāni, gan stāsti, publicējusi arī esejas, recenzijas, dienasgrāmatas, autobiogrāfisku prozu. Ezeras romānos un stāstos attēlotā darbības vieta un tās vide vienmēr ir lauku mājas, kuras atrodas nomaļā vietā, vai retos gadījumos – mazpilsēta, bet nekad tā nav Rīga. Par fantasmagoriju nodēvētais romāns „Zemdegas” (1977) ir viņas meistardarbs. Romāns latviešu literatūrā izceļas ar Ezeras uzdrīkstēšanos romānu pavērst kā vēstījumu ne tik daudz par Mūrgali un tās ļaudīm, bet par autores attiecībām ar literatūru un romāna tapšanas beletrizētu versiju. Ezeras mājās Ķeguma „Briežos” 2003. gadā atklātas rakstnieces memoriālās istabas.

Arhitektūra

Vīlipu māja. Vienstāva koka vasarnīcu projektējis arhitekts Vladimirs Šervinskis, kuram Ogres apbūvē un kādreizējās sejas veidošanā savulaik bijusi izšķiroša nozīme, un tā celta 1927.gadā. Tā arī ir viena no nedaudzajām vecās Ogres ēkām, kura glabā lielu pievienotu kultūras vērtību. Ēkas pirmais īpašnieks bijis Rīgas apgabaltiesas loceklis, jurists Aleksandrs Ļutovs. 1939.gadā Ļutovu ģimene emigrēja uz Vāciju un īpašumu nopirka Dailes teātra aktrise Elvīra Bramberga un viņas dzīvesbiedrs, dzejnieks Pāvils Vīlps. Vasarnīcā viesojušies un atpūtušies daudzi Dailes teātra aktieri, režisors Eduards Smiļģis, kā arī pazīstami rakstnieki un dzejnieki – Aleksandrs Čaks, Jānis Sudrabkalns, Valdis Rūja, Jānis Plaudis un citi. Vasarnīcu mantojusi E. Brambergas un P. Vīlipa meita, aktrise Velga Vīlipa 1960.gados vasarnīcā dzīvojis arī V. Vīlipas vīrs aktieris Edgars Liepiņš.

Sanatorija «Ogre» Ēka ir arhitektūras piemineklis, celts 1927. gadā pēc K. Pēkšēna projekta kā Rīgas Centrālās slimokases bērnu sanatorija. Lielākā un greznākā telpa ir ēdamzāle. To rotā Anša Cīruļa sienu gleznojumi – valsts nozīmes mākslas piemineklis. 20. gs. 50. gados gleznojumus aizkrāsoja, bet restaurācijas darbu laikā (1987–1991) tos atjaunoja.

Ogres Centrālā bibliotēka. Ogres Gaismas pils (Ogres Centrālās bibliotēka) projekta autori ir "Projektēšanas birojs PBR", galvenais arhitekts Valdis Onkelis un Rīgas Tehniskās universitātes absolvents Rūdis Rubenis, kura diplomdarbs izmantots par pamatu. Ogres Centrālās

bibliotēkas ēka ir novietota mežainā un paugurainā zemesgabalā gājēju ielas galā, kas ir vēsturiskās Ogres kūrortpilsētas laika galvenā pilsētas ass. Tieši šis pilsētas periods ar tam raksturīgo izklaidēto koka vasarnīcu apbūvi deva pamatu jaunās ēkas tēlam. Ogres Centrālās bibliotēkas projekts iekļauts finālā šīgada konkursā "Latvijas Arhitektūras gada balva".

Skatuves māksla

Jānis Kaijaks ir Ogres Tautas teātra režisors kopš 1998. gada, teātra vadītājs kopš 2007. gada. Ikgadējās Latvijas amatiereteātru skatēs "Gada izrāde" Jānis Kaijaks apbalvots kā "Gada režisors 2015" un "Gada režisors 2016". Saskaņā ar Valsts prezidenta un Ordeņu kapitula 2021. gada lēmumu par Atzinības krusta virsnieku iecelts un ar Atzinības krustu apbalvots Ogres teātra mākslinieciskais vadītājs un režisors Jānis Kaijaks.

Kino

Vai viegli būt jaunam? Materiālu filmai par jauniešiem režisors Juris Podnieks vāca katrā izdevīgā brīdī, viņa grupai gadījās Ogres estrādē nofilmēt grupas „Pērkons” koncertu. Nākamajā dienā izrādījās, ka pēc koncerta satrakojušies jaunieši atceļā uz Rīgu izdemolējuši pārpildītā vilciena vagonus, milicija atrada dažus no vainīgajiem un publiski tiesāja. Vai viegli būt jaunam?" ir īpaša parādība Latvijas kino vēsturē – filma kā sociāls fenomens ar milzīgu rezonansi sabiedrībā, viens no pirmsatmodas laika, tā sauktās *perestroikas* simboliem. Svarīgākais, ko izdarīja Juris Podnieks un viņa komanda, – iedrošināja cilvēkus nebaidīties no sava personiskā, lai arī varbūt „oficiāli nepareizā” viedokļa, mudināja runāt atklāti un drosmīgi, un šāda uzdrīkstēšanās bija ļoti svarīga sabiedrības attīstībai.

Mūzika

Harijs Zariņš. Mūziķim, komponistam un dziesmu tekstu autoram, ogrēnietim Harijam Zariņam Ogres Goda pilsoņa nosaukums piešķirts 2016. gada par nopelniem mūzikas jomā un ieguldījumu Ogres vārda popularizēšanā. H.Zariņš ir "Rozā lietus", "Tu un es", "Šonakt", "Kā neviens", "Pēdējā pietura", "Ogres romance" un daudzu citu dziesmu autors. H.Zariņš kā vienīgais Ogres novada pārstāvis ir iekļauts Latvijas mūziķu "Slavas alejā" Liepājā par ieguldījumu Latvijas roka attīstībā.

Tautas tradīcijas

Lielvārdes josta kļuvusi par pamatu mūsdienu mītam par jostas ļoti seno izcelsmi, par tās ornamentā ielikto īpašo kosmisko kodu un aizsargspējām. Lielvārdes josta tautas apziņā dzīvo savu neatkarīgu - simbolizētu dzīvi, tās motīvs bieži tiek izmantots mūsdienu kultūrvidē.

Vizuālā māksla

Egons Spuris 1975. gadā pievērsās leģendārajam Ogres fotoklubam, kur darbojās līdz pat sava mūža izskaņai 1989. gadā, un kā mākslinieciskais vadītājs ienesa jaunas vēsmas. Viņš iedvesmoja savus audzēkņus pievērsties dokumentālajai fotogrāfijai – ne par velti Spuri mēdz dēvēt par Latvijas dokumentālās fotogrāfijas pamatlicēju. Egona Spura 1970.–1980. gados uzņemto melnbalto fotogrāfiju cikls „Rīgas proletāriešu rajoni 19. gadsimta beigās, 20. gadsimta sākums” ir izcilākais Latvijas fotomākslas piemērs, kas atspoguļo modernisma fotogrāfijas dažādību, un vienlaikus tēlainā, bet neizskaistinātā formā attēlo skarbo padomju laika dzīvi Rīgas strādnieku rajonos.

Vilhelms Purvītis latviešu glezniecības klasiķis Taurupes "Vecjaužos" pavadījis savas dzīves pirmos sešpadsmit gadus. Gadsimtu mijā veidojās Purviša tipiskā ainava: visbiežāk viņš gleznoja bērzu birzis, priežu audzes, sniega kupenas, ledus gabalus un vižņus gar upju krastiem, agra pavasara šķīdoni, strauji tekošus strautus. Turpinot portāla "Delfi" un Latvijas Nacionālā mākslas muzeja kopīgo projektu par 100 dārgumiem Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā, kā 63.dārgumu no muzejiem, eksperti piedāvā Vilhelma Purviša 1910.gadā tapušo eļļas gleznu "Pavasara ūdeņi" (Maestoso). Šī glezna ir viens no reproducētākajiem un pazīstamākajiem Purviša darbiem. Tajā šķietami vienkāršajai un dažkārt pat nievātajai Latvijas palu ainavai piešķirts neatvairāms majestātiskums. Tā iezīmē jaunu pagrieziena mākslinieka daiļradē – tas raksturo viņa interesi par neoromantismu un tradicionālo vācu glezniecību ar tai raksturīgo stingro pieturēšanos pie kompozīcijas pamatlikumiem un regularitātes. Lai gan ārēji Purvītis bija švītīgs kungs baltos cimdos un ar spieķi rokā, uz dabu viņš raudzījies kā zemnieks. To 1905. gadā pamanīja arī angļu mākslas žurnāls "The Studio", nosaucot Purvīti par vienu no laikmetīgākajiem ainavu māksliniekiem.